

ALTRES CINC POETES DE L'ANOIA

per ANTONI BOADA

Jaume Boloix i Canela
Josep Maria Borràs i Codina
Pare Ramon Castelltort
Josep Costa i Pomés
Montserrat Segués

* La 1ª Sèrie de POETES DE L'ANOIA fou publicada dins MISCELLANEA AQUALATENSIA/3 integrant-la els noms de:
Joan Llacuna
Teresa Castellà
Francesc Palà
Josepa Xaubet de Jordana
i Xavier Miquel

EL VERDAGUERISME DE JAUME BOLOIX I CANELA

Si consulteu la Gran Enciclopèdia Catalana, llegireu: «Boloix i Canela, Josep (Igualada, Anoia 1866 - Barcelona 1921). Poeta. Fundà i dirigí la revista catòlica «La Creu de Catalunya» (1904). D'entre la seva poesia, en gran part d'inspiració religiosa, destaca *Voladúries* (1903). El 1927 li foren publicades les «*Obres Completes*». Signa aquesta breu nota J.C.V. (Jordi Castellanos i Vila) qui, amb el seu apressament, àdhuc equivoca el nom del biografiat. Li diu «Josep» quan en realitat es deia «Jaume».

Albertí en el seu «Diccionari Biogràfic» no és gaire més explícit; el nom però, és correcte, i ens diu que, Jaume Boloix i Canela «abandonà la carrera eclesiàstica, que havia iniciat»; que «publicà dos llibres poètics d'inspiració religiosa: *L'Assumpta* (1981) i *Voladúries* (1903), i, que a més a més «és autor d'altres poesies esparses».

Joan Torrent i Rafael Tasis en la seva «Història de la Premsa Catalana» esmenten el nom d'en Boloix en citar la revista mensual «El Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera». Aquesta revista durà fins al juny del 1896. També esmenten el seu nom quan parlen de la «revista popular catòlich-regionalista, publicada baix los suspiris de Emm. y Rvm. Sr. Cardenal Casañas, bisbe de Barcelona», titulada «La Creu de Catalunya» dirigida per Jaume Boloix i Canela. El primer número sortí el 1er. de juliol de 1904.

Joaquim Molas i Josep Massot en el seu «Diccionari de la literatura catalana» diuen: «Boloix i Canela, Jaume (Igualada, 1866-1921). Poeta. Obtingué diverses distincions a certàmens poètics de les comarques catalanes. Les seves composicions, sovint d'*influència verdagueriana*, tracten preferentment temes religiosos i patriòtics. Se'n destaquen: *Los Dolores de Maria* (1889), *L'Assumpta* (1891), poema en deu cants d'inspiració mística, i els reculls *Voladúries* (1903) i *Poesies líriques* (1905)».

Aquesta *influència verdagueriana* subratllada a posta, és la que ens hem proposat d'estudiar en aquest treball.

Josep Romeu i Figueras en la seva biografia d'en Boloix i Canela s'adonà d'aquesta influència i digué: «El mestratge ingent de Mossèn Cinto influí d'una manera decisiva damunt d'ell; i precisament quan segueix el Mestre és quan és més interessant i apreciable. Us dóna la sensació la lectura dels seus poemes d'encuny verdaguerià escrits per Boloix, com si el gran poeta català li hagués indicat una pauta sobreentesa, un mòdul, una poètica a seguir que, mentre el poeta igualadí hi restava fidel, donava resultats immillorables».

L'Assumpta, poema religiós d'en Boloix, fou premiat amb «un objecte d'Art» ofert pel Rvnt. Tomàs Puigcardó, al Certamen Literari de Manlleu del 1890, organitzat pel Centre Català d'aquella població.

En el volum que aquell mateix any imprimí l'Estampa de Ramon Anglada de Vic —volum que figura en la nostra col·lecció verdagueriana— observem que, algunes poesies presentades portaven com a lema alguns dels versos de Verdguer. Mossèn Cinto tenia els seus seguidors. Un dels més destacats en aquell moment era Jaume Boloix i Canela. Francesc Casas i Amigó, que li hauria pogut discutir el lloc, havia mort tres anys abans. En la «Memòria» llegida pel Secretari del Jurat, senyor Domènec Torrent i Garriga, al·ludint el poema d'en Boloix *L'Assumpta*, diu: «Per a concedir aquest premi, el Jurat hagué de deliberar molt

poc, puix a la simple lectura de tan acabat treball, es descobreix que es tracta d'una obra de primera magnitud. En ella hi és tot: poesia, sentiment, un dir elevat, pensaments magnífics, en fi, tot el que deu tenir un treball per a poder-se dir verament bo».

Josep Romeu i Figueres diu que *L'Assumpta* «indiscutiblement, és el millor poema de tota la creació del poeta igualadí». «En *L'Assumpta* s'inspira d'una manera constant en el *Càntic dels Càntics*, de Salomó, que coneixia perfectament, i fa el paral·lel bíblic entre l'Espòs i l'Esposa. Conserva el to amorós i apassionat de Salomó, i diríeu que tota la vena eròtica, en la més pura de les accepcions, el nostre poeta es lliura aquí amb tota la intensitat de què és capaç. El motlle poètic, li dona Verdaguer, al qual segueix fidelment». I si abans Romeu ens havia parlat de la poesia de Boloix «plena de diminutius i de tendreses, de noms d'ocells i de flors camperoles», ara ens diu que el poeta igualadí «usa els diminutius sempre amb justesa i una gran propietat. Alguns d'aquests són francament deliciosos, com «gojadet» —el mot tan car a Verdaguer—, «aimadeta», «reclinadeta»; els veiem en versos com: «D'aquells llabiets en flor» o aquest altres: «hi té son niuet la colometa». L'aire popular dels versos hi és a cada moment, i aquest és un dels detalls en què veiem més clara la influència de Verdaguer damunt el nostre poeta».

En «Comentaris sobre llibres i autors» d'en J. Pin i Soler, trobem aquestes notes: «Boloix i Canela (J.).- Un rebrot de la soca Verdagueriana. Té algunes composicions molt presentables. L'he conegut a Tarragona en una vetllada literària amb que mos compatriccis m'obsequiaren a mon retorn a la Pàtria. Estudiava al nostre Seminari de Capellans, però no arribà a prendre ordes... i fins me sembla que s'ha casat». A seguit, Pin i Soler anota el títol del llibre que ell posseeix: «*Voladúries*» 1 p. v. cart. dedicat. Subirana. Barna. 1903».

Degué plaure a Pin i Soler l'obra de Boloix quan ens diu que «té algunes composicions molt presentables», ja que, en aquest llibre, no se salva ningú de la crema; ni Verdaguer, de qui diu «que sota'l seu exterior de Lluís Gonzaga hi havia un vigatà viril, que sota la seva gran modèstia aparent, de vegades fins un bri exagerada, hi havia un home que coneixia'l seu valer, que tots aquells *modos* eran volguts; convencent-me que tenia davant meu un pagès pulcrament envernissat, un gall de masia que si era hostigat treuria'ls esperons. Persuadint-me ademés de que'l delicat poeta era socialment un home de poc món, curt d'experiència y de cultura general...». En fi; un retrat de Mossèn Cinto d'allò més falaguer!

L'historiador Gabriel Castellà i Raich en el «Pòrtic» que va escriure per a les Obres Completes de Boloix, també entrellaçà el nom de Verdaguer amb el del poeta igualadí. Digué, per exemple, que «en la vida dels mortals es passen hores de tota mena: moments de joia, dies de tristesa. Mossèn Verdaguer al costat dels seus *Idil·lis i Cants Místics* té unes *Flors del Calvari*. El poeta Boloix tan aviat cantava una *Oda a Tarragona* com trenava una estrofa mística, com rimava un plany melangiós o una trova enyoradissa, o un lai amorós». I encara un altre exemple: «La seva escola, diguem-ne a lo Verdaguer, no fou obstacle per a que assagés la poesia noucentista en el que té de vaporosa, etèrea i imprecisa».

Tinc a la meva biblioteca un exemplar d'aquelles *Voladúries* d'en Boloix editades l'any 1903 pels Subirana, i en el «Dictamen del Censor» —que resulta

ésser de Mossèn Ramon Garriga, l'ermità de Samalús, sacerdot-poeta i gran admirador de Verdaguer— s'hi llegeix: «Essent l'autor, conforme ell es confessa, deixeble de l'eximi i malaguanyat poeta Mossèn Jacint Verdaguer —i segons el meu criteri, un dels més aventatjats—, no és estrany que hagi sapigut agermanar en els variats temes que desenvolupa, la mística teologia i les tradicions populars amb els més delicats accents de la poesia».

Us haureu fixat que Mossèn Garriga va escriure que Boloix es confesava «Deixeble» de Verdaguer. A la pàgina 152 del llibre *Voladúries* es troba el poema titulat «A Verdaguer» i al peu de pàgina es llegeix una nota en la qual es diu que la poesia fou «llegida en les sessions necrològiques dedicades a mon plorat i estimadíssim Mestre, mort el 10 de juny de 1902...».

Aquest «mon plorat i estimadíssim Mestre» obliga a fer-nos una sèrie de preguntes:

¿Li deia Mestre en consideració a la seva obra, la qual admirava i emulava?

¿Li deia Mestre perquè n'havia rebuda alguna lliçó?

¿S'havien cartejat els dos poetes?

¿Verdaguer i Boloix es coneixien personalment?

La primera i la segona d'aquestes preguntes, Adolf Alegret en el pròleg a *Voladúries* diria que ens les contesta quan diu: Boloix «d'escola verdagueriana pura, s'honoraria més d'aquest títol que dels acadèmics, ni que li hagués assenyalat l'eximi poeta l'últim lloc de la seva aula. No fou pas així, ja que el malaguanyat Mossèn Cinto *més d'una vegada li havia donat*» (el subratllat és nostre) «la nota de *meritíssimus*, sobretot en aquella especialitat d'en Boloix, de saber fondre en una sola peça les idees de fe i de pàtria, fins a l'extrem de ponderar-ho i, en la seva humilitat, de citar-hi algun vers en algun seu treball en prosa».

Adolf Alegret també havia dit: «plaume confessar que» Boloix «aprofitat deixeble de l'escola verdagueriana, en el que més s'assembla al seu gran mestre i en el que millor l'imita, com en Casas i Amigó, és precisament en el més difícil d'imitar i en el que té» Mossèn Cinto «més pocs deixebles». Alegret es referia a la Fe.

En uns versos escrits un any després de mort Verdaguer, Boloix diu:

Si al peu de l'Anoia trobí un jorn ma lira,
al cim de Montserrat hi trobí l'arpa;
sentí l'arpa i la lira de *mon mestre*,
lo cantor dels Idil·lis i L'Atlàntida,
i amb les d'ell, argentines,
afinava mes cordes rovellades.

El subratllat «mon mestre» és nostre. Boloix no regatejava aquest qualificatiu a Mossèn Cinto.

Valeri Serra i Boldú en «Mossèn Jacinto Verdaguer. Recorts dels set anys darrers de sa vida...», diu: «Aparegué el primer número de *La Creu del Montseny*... lo dia de Sant Josep de 1899, amb un article de Mossèn Cinto... Li feien costat les firmes d'en Francesc Ubach i Vinyeta, J. Novellas de Molins, Jules Delpont, R. Surinyach Baell, Dolors Riera Batlle, JAUME BOLOIX...». «Cada número de *La Creu* era una alegria per a Mossèn Cinto, car veia cada dia augmentar la colla d'amics i deixebles gustosament aixoplugats al seu redós».

Mossèn Cinto a «*La Creu del Montseny*» s'hi trobava a plaer i hi passava gairebé cada dia una hora o altra i durant aquells moments es rejoyenia i amb aquell seu parlar senzill i al mig somriure que li venia a flor de llavi quan parlava i escoltava, animava tothom a donar varietat i interès al periòdic. «Qui treballa per *La Creu*, treballa per Déu», solia dir a tots los amics vells i als nous que anava conquerint...».

Entre aquells «amics i deixebles» citats per Valeri Serra; entre aquells amics «vells» o «nous» que Mossèn Cinto «anava conquerint», li hem pogut llegir el nom d'en Jaume Boloix.

La tercera de les preguntes és si s'havien cartejat els dos poetes. De moment podem dir que hem consultat el compilador de l'epistolari verdaguerià Joan Torrent i Fàbregas, el qual, després de repassar el material que té a punt de cara al sisè i setè volum, ens diu: «No he trobat res referent a J. Boloix i Canela». Fins el cinquè, ja publicats, ho hem repassat nosaltres i no hi figura cap carta d'en Boloix dirigida a Verdaguer. Ara bé, el que no podem assegurar és que no existís cap carta de Verdaguer a Boloix. ¿Podria donar-se el cas que els seus fills —Josefina i Gabriel Boloix i Subirana— conservessin alguna lletra de Mossèn Cinto? És possible. N'hem trobades en poder de famílies que mai no s'havien relacionat amb el poeta.

La quarta i darrera pregunta era si Verdaguer i Boloix s'arribaren a conèixer personalment. Amb tot i la dada aportada per Valeri Serra i Boldú, hem de dir que la coneixença personal no queda demostrada documentalment. En l'obra de Boloix però, s'hi troben esmentats una bona colla d'amics comuns. Vegem-ho:

Boloix prologà la *Història d'Igualada* de Mossèn Joan Segura. Mossèn Segura sabem que fou amic i condeixeble de Verdaguer.

Boloix dedicà el primer poema de *Voladúries* al Cardenal Casañas. Uns versos d'aquest poema al·ludeixen Verdaguer. Sabem que Mossèn Cinto havia dedicat llibres al Cardenal quan aquest era llavors Bisbe de La Seu d'Urgell i Príncep d'Andorra, que l'anà a trobar perquè intervingués en l'arranjament del retorn de les seves llicències, que un any abans que en Boloix dediqués les seves *Voladúries* al poeta, el Cardenal Casañas havia presidit l'enterrament de Mossèn Cinto.

Boloix dedicà el seu poema «Cor gran», «a la bona memòria de l'Excm. i Il·lm. Dr. Morgades i Gili». Verdaguer tingué el Bisbe Morgades com a superior en la Seu de Vic i més tard en la de Barcelona. De la picabaralla entre els dos, en parlen milers de pàgines.

Boloix dedicà el seu poema «Nostra Senyora del Blau», «a l'erudit folklorista marià en Valeri Serra i Boldú». Valeri fou un gran amic de Mossèn Cinto i un dels seus més caritatius biògrafs.

Boloix dedicà el seu poema «Lo Sagrat Cor», a la inspirada escriptora mística Sor Eulàlia Anzizu», religiosa clarissa que el 1889 professà al monestir de Pedralbes, on morí. Emparentada amb els Güell i els Comillas —el seu nom en el segle era Mercè Anzizu i Güell— Autora de diversos treballs històrics i d'un volum de poesies. Verdaguer en el seu «Roser de tot l'any» li dedicà aquests versos:

Oh coloma perseguida,
ja has trobat ton colomar;
ja has trobat, cerva ferida,
la dolça font de la vida
que et feia tant sospirar.

Un bri de llum tu obirares,
la llum se't tornà un estel,
com los Tres Reis t'hi guiares,
i aqueix portal, quan hi entrares,
te semblà el portal del cel.

Boloix dedicà el seu poema titulat «A Tarragona» a «l'enamorat tarragoní i amic de cor En Joan Ruiz i Porta». Ruiz i Porta era amic de Verdaguer i així ho manifesta en la «Miscel·lània d'Homenatge a Jaume Collell»: «a Tarragona es van fer unes grandioses festes d'homenatge al Sagrat Cor de Jesús... Una de les solemnitats que es van organitzar va consistir en un magnífic certamen literari... En ell guanyà un premi Mossèn Cinto Verdaguer amb el poema *El somni de Sant Joan*. Mossèn Cinto va dir-me, molts anys després, que era el que més li plaïa de tot el que havia escrit mai: més que *L'Atlàntida* i *Canigó*».

Boloix dedicà el seu poema titulat «A Sant Jordi», «a l'inspirat mestre compositor n'Amadeu Vives». Vives conegué Mossèn Cinto, rebé d'ell quisquena ajuda —vegeu «Miscellanea Aqualatensia II»— i en agraïment, li musicà *L'Emigrant*.

Boloix dedicà el seu poema «Lo Crist del Consistori», premiat en el Certamen d'Olot de 1899, «a la família d'en Marià Vayreda». Nou anys abans, en el Certamen Literari d'Olot del 1890, Joaquim Vayreda —germà d'en Marià—, fou President de la Junta Directiva; Jacint Verdaguer era President del Jurat Qualificador. En el volum corresponent a aquell certamen —el qual figura en la nostra col·lecció verdagueriana— llegim: «Guanyà el premi del Sr. Senador —D. Domingo de la Peña— amb sa poesia «La Madre» el Sr. D. Jaume Boloix i Canela, qui arrencà grans aplaudiments del públic en llegir-la amb delicada entonació». De la relació entre Verdaguer i els germans Vayreda en tenim un exemple en la carta que Joaquim dirigeix a Mossèn Cinto des d'Olot el 6 de gener del 1886: «A su tiempo recibí la no merecida distinción que se ha servido V. hacerme junto con mi hermano Mariano, dedicándonos un ejemplar de su notable obra *Canigó*». Verdaguer dedicà la seva poesia *La Barretina* a Joaquim Vayreda. A la Biblioteca de Catalunya es troba un exemplar, que pertangué a Verdaguer, del catàleg de la I Exposició d'Art olotí, oberta el 2 de maig de 1901 a la Sala Parés de Barcelona, on figura un quadre de Marià Vayreda —valorat en 1.000 pessetes, el més car de l'exposició—, titulat *Rosalía* inspirat en la poesia de Verdaguer del mateix nom. També, en la susdita Biblioteca es conserva un exemplar del llibre *Sanch nova*, de Marià Vayreda, procedent dels llibres que pertanyeren al poeta. Aquell any 1890, amb motiu de l'entrega de trofeus s'hauria pogut donar l'avinentesa de trobar-se personalment Boloix i Verdaguer; però no fou així. El Secretari llegí una carta de Mossèn Cinto dirigida al Sr. President del Centre catalanista d'Olot, en la qual li deia:

«Sr. D. Joaquim Vayreda

Mon estimat amich: Ab greu recansa tinch de passar a Barcelona aquestos dies en que tants afectes me cridan a Olot. Alabat sia Déu. Altres estius governava en mi 'l poeta aquest governa'l capellà y en càstich d'haver volat y papellonejat tant altres anys l'ha volgut tenir aquí lligat y encadenat al peu de Montjuich, fentli passar una mica de calor en cambi de les ay-

gues fresques que solia pendre. Les aygues ray no'm racan,
lo que 'm raca es no poder estar ab mos bons amichs d'aquí
dalt en tan bella diada; me raca no veurels a vostès y aquest
hermós país que desitjo conèixer de aprop d'ensà que l'he vist
desde'ls peus de la Verge de Cabrera.

Un altre dia vindré si a Déu plau, mentrestant salude a sos ger-
mans, als amichs tots y'm repetesch son amich de cor

Jacinto Verdaguer, Pre.

«Barcelona 2 setembre 1890

Li agrehiré moltíssim que m'escuse ab los companys del Ju-
rat, sols la caritat pot allunyarme d'ells en eixes festes».

El poema «Lo Crist del Consistori» d'en Boloix i Canela, premiat en el Cer-
tamen Literari d'Olot del 1899, acaba amb aquest vers: «la Creu és la corona
de nostres quatre pals». Aquest vers, precisament, és el que ens dona peu a dir
que Mossèn Cinto coneixia l'obra d'en Boloix. Vegem-ho:

En el llibre de Verdaguer titulat «Aires del Montseny» publicat per la Bi-
blioteca Joventut l'any 1901, amb una portada d'Apel·les Mestres —el dibuix
original de la qual, figura en la nostra col·lecció verdagueriana—, s'hi troba un
treball en prosa titulat «Plantació de la Creu del Montseny», en el qual podem
llegir: «la Creu de Catalunya és lo més alt i acimat símbol de la nostra fe que
hi ha en tota ella: i el símbol de nostra fe lo millor floró de la diadema pàtria,
com ho ha dit nostre jove poeta Boloix:

«La Creu és la corona de nostres quatre pals».

Aquest treball fou llegit en una vetllada que l'Associació de Catòlics dedicà
al bisbe de Barcelona, doctor Morgades, la nit de Santa Teresa del 1899. Boloix
tenia 33 anys: Mossèn Cinto, 54.

I continuant amb la relació d'amics comuns, direm, que Boloix dedicà un
sonet «Al Dr. Robert», «Apòstol del Renaixement polític de Catalunya». El Dr.
Robert, pocs moments abans de morir, havia visitat Mossèn Cinto en la seva
llar del carrer d'Aragó. Ens diu Arbó que «el 10 d'abril es donà un banquet al
Restaurant Pince al cos mèdic municipal; el Doctor ocupava la presidència. Al
final de l'àpat, i mentre pronunciava el seu discurs, el Dr. Robert caigué d'una
manera fulminant, víctima d'una angina de pit». A Verdaguer li ocultaren la
notícia. El Dr. Robert morí el dia 10 d'abril; Boloix datà la seva poesia l'ende-
mà, dia 11. I heus aquí una notícia curiosa per als igualadins: vuit dies abans
—concretament el dia 2 d'abril del 1902— el Dr. Bartomeu Robert visità un igua-
ladí —possiblement algun familiar del senyor Ròmul Gavarro i Garcia— i li ex-
tengué una recepta signada per ell —que jo guardo— la qual fou despatxada,
segons diu el timbre de goma, per la «Farmacia Moderna de Juan Prat, Plaza
de la Cruz, 16, Igualada», el 15 d'abril del 1902. El medicament costà 1'50 pes-
setes.

Boloix dedicà el seu poema «La Dona Catalana», «a la llorejada escriptora
catalana Na Dolors Moncerdà». Pel juny del 1886, la poetessa Dolors Moncer-

dà de Macià havia dedicat la seva poesia «Lo llorer de Vinyoles», «a l'eminent poeta Mossèn Jacint Verdaguer a son retorn de Terra Santa».

Boloix dedicà el seu poema «Ramon Llull», «al gai cantor de l'illa daurada Mossèn Miquel Costa i Llobera». De l'amistat entre Llobera i Verdaguer en tenim proves en la correspondència creuada, en les obres dedicades, i en l'anècdota que ens parla d'una carta en llatí que el canonge mallorquí adreçà a Mossèn Cinto en plena «tragèdia» i que aquest com a resposta li retornà estripada en mil bocins, donant-li així a comprendre que en aquells moments no estava per llatínades.

Boloix dedicà el seu poema «Al nou bisbe de Vic» a l'«Il·m. i Rdm. Sr. Dr. D. J. Torras i Bages, consagrat avui a Montserrat». La poesia porta la data del 8 d'octubre de 1899. De l'amistat entre Josep Torras i Bages i Mossèn Cinto en tenim proves en el llibre «Dulcis Amicitia» —epistolari entre Torras i Colell—, i en l'epistolari verdaguerià publicat per l'Editorial Barcino.

Boloix dedicà el seu poema «Cap de núvol», «als companys de redacció de *La Creu del Montseny*. Sabem que aquesta revista era dirigida per Mossèn Jacint Verdaguer.

Vista la gran quantitat d'amics en comú, diríem que existeix la possibilitat de la coneixença personal. El fet però, que tot seguit comentarem, ens priva de la rotunda afirmació: Pel novembre del 1902 —el mateix any del traspàs de Mossèn Cinto— Boloix dedica un poema «A Verdaguer» i el llegeix en les sessions necrològiques organitzades per la Congregació de Maria Immaculada i Sant Joan Bta. de La Salle, i el Centre Moral i Instructiu de Gràcia. El poema és llarg. No el podem copiar tot sencer. Consta de tres parts. El podreu llegir dins les Obres Completes d'en Boloix, pàgines 218 i 221. En reproduïm un fragment, el qual podem considerar en certa manera biogràfic. Diu:

... per l'insigne Verdaguer,
lo gran poeta de l'ànima,
per lo trobador diví,
lo mestre de la *nostra* aula,
i pel geni creador
que amb sos cants *nos* revelava
un record en cada vers
i una glòria en cada ratlla.
Los qui un dia *l'heu* sentit
dediqueu-li una pregària...

Haureu observat que hi ha versos que els escriu en primera persona del plural —«lo mestre de la *nostra* aula», «que amb sos cants *nos* revelava»— i en canvi d'altres ho són en segona persona del plural —«los que un dia *l'heu* sentit», «*dediqueu-li* una pregària»—. Això ens fa trontollar la hipòtesi de la coneixença personal, i més, tenint en compte que la majoria d'escriptors contemporanis —Valeri Serra, Narcís Oller, Pin i Soler, Plàcid Vidal, Ruyra, Rierola, Sagarra, Torres Rossell, Manuel Folch i Torres, Apel·les Mestres, etc.— tenen en gran honor posar ben de manifest que ells tractaren, ni que fos per un sol dia, Verdaguer.

El cas d'en Boloix podria ésser semblant al d'en Maragall? Verdaguer i Ma-

ragall, amb tot i la seva mutua admiració, mai no es veieren personalment.

Antoni Carner en *Los hombres que he conocido* —«IGUALADA 21-11-70— donava com a certa la coneixença personal entre Boloix i Verdaguer. Carner deia: «Boloix acompanyó també a Mossèn Cinto en la excursió que, para los organizadores, tuvo carácter de cruzada; a la cima del Matagalls, donde el cantor del «Canigó» leyó el poema «Des del Montseny». Fue entonces cuando Verdaguer nombró «al nostre jove poeta Boloix subrayando los versos de éste».

No sé d'on Carner va treure aquesta dada. Li fou comunicada per propi Boloix? Jo només puc dir que no he tingut la sort de trobar-la escrita enlloc per més que l'he buscada. Valeri Serra i Boldú, que en el seu llibre «Mossèn Jacinto Verdaguer. Recorts dels set anys darrers...» descriu amb tot detall aquella excursió, no esmenta el nom d'en Jaume Boloix.

Vegem el que es diu en la pròpia revista «La Creu del Montseny»:

En el núm. 24, Any I, del 27 d'agost del 1899 s'anuncia l'excursió dient: «A Matagalls!» «La creuada a Matagalls és un fet. Reunida en nostra Redacció l'element organitzador acordà fixar la sortida el dia 2 del vinent setembre vers el Tabor de Catalunya... L'itinerari és aquest. De Barcelona a Balenyà i Viladrau passant per can Prat per anar a fer nit a Sant Segimon on s'improvisarà una petita festa literario-religiosa... L'endemà de bon matí pujada al cim de Matagalls... No parlem ara dels actes que es verificaran dalt la cima del Montseny, puix dependran de l'entusiasme de tot l'aplec. Hi queden convidats per aquestes ratlles nostres vertaders amics».

I en el núm. 25 del 10 de setembre es fa la ressenya de «La creuada al Montseny. Horari de l'excursió». «Tal com anunciàrem, la Redacció de nostre setmanari, pujà al tren a les 6'37 en l'estació de Barcelona», «a Balenyà... trobarem l'infatigable company... de Vilafant, en Marian de Macià i Llanvenera». A «can Prat... els esperava l'Emili Martínez», «a l'entrada dels molins paperers de Fàbregues... hi trobaren en Ramon Godayol». «Després de visitar el poble, església i rectoria (de Viladrau) nos anunciren l'arribada... de Mossèn Cinto», l'acompanyaven «el distingit poeta Ignasi Rovira i Coll i els dos amics Jaume Ripoll i Victori Codina». «Entre els dos foscans arriscàrem l'ascensió per l'Arola, menys en Godayol i en Valeri que anaren a saludar l'estimadíssim company Jaume Novellas de Molins». «De retorn, trobaren... l'esposa i fill del conegut banquer vigatà senyor Trias i els pares del conegut arqueòleg i conservador del Museu de Vic mossèn Josep Gudiol». «Serien les deu de la nit quan ens reunirem tots en el grandios santuari de Sant Segimon. Es resà el rosari. Sopàrem tot seguit i als postres s'alçà en Busquets explicant l'objecte de la diada...». «En Valeri llegí una gemada *Montsenyenca* del company Novellas... En Macià llegí un doctrinal article de nostre entranyable amic en Joaquim de Ribot... En Nasi Rovira, nuat el cor per l'emoció, nos féu present que ja de petit portava afecte al signe de redempció que la Catalunya ensenya en son cor des de la serralada del Montseny. En Martínez llegí *El raig de lluna*, preciosa poesia inèdita de nostra ben-volguda col·laboradora de La Bisal Na Trinitat Aldrich i de Pagès... Mossèn Tomàs Coll, donà sentida entonació a *La Creu* de Mossèn Cinto. En Ramon Godayol, digué un himne de Romeria, degut a la ploma d'una altra col·laboradora, Na Enriqueta Paler i Trullol». «Mossèn Jaume Montanya» disparà «Un trabucasso» «que retrunyí per tot els encontorns»... De baixada es despediren de la Mare de Déu de l'Arola. «En acabat de dinar, Mossèn Cinto marxà amb els vi-

gatants; en Rovira, Ripoll i Codina retornaren a Sant Hilari; mossèn Coll i en Joan Montaner restaren a Viladrau». A Fàbregas foren «afalagats per les ditin-gides germanes del Dr. Estanyol». A Vic «visitarem el notable poeta... Martí Genís i Aguilar...». «Nos vegérem... amb el bon amic l'eixerit escriptor mossèn Jaume Valls i Pomés», «nos esperava mossèn Gudiol». «Ens eixí de trasantó... n'Anton d'Espona i de Nuix...». «A la una sortírem del Palau Episcopal i anàrem a saludar el Director de *La Plana de Vic*... en Josep Sala i Molas, que en companyia d'en Trias ens vingué a buscar després de dinar per ensenyar-nos el Circol Literari on ens hi esperaven... en Lluís B. de Nadal, en Francesc Rierola, en Martí Callís i Collell l'arquitecte Sr. Illa i el Dr. Salarich...».

Tampoc aquí no hi hem trobat el nom d'en Boloix. Diré més: en el núm. 30 del 15 d'octubre d'aquell 1899 a la portada de «La Creu del Montseny» hi reproduïen la fotografia que m'envià el propi Emili Martínez Passapera, propietari de la màquina fotogràfica, i dins, Jordi d'Osor comenta el que ell titula «el nostre gravat» i diu: «La primera fila hi formen: el simpàtic excursionista Emili Martínez, Mossèn Coll..., el nostre confrare estimadíssim Mossèn Jacint Verdager... i l'expert filòsof ampurdanès Marian de Macià i Llavanera». «En tercera fila s'hi oviren: el poeta... n'Anton Busquets i Punset, en Feliu Jové... el nostre corresponçal... a Vic, Ramon Trias i Cunill, en J. Ripoll i Codina... i el poeta montsenyenc Ignasi Rovira i Coll». «En quarta fila... el gerent de la Impremta Antoniana senyor Joan Muntaner, en Victori Codina,... el company escriptor urgellès Valeri Serra i Boldú i per últim l'amic volgut Ramon Godayol... En una reconet a la dreta hi treu el nas un simpàtic guia, quin nom no recordo...». D'en Boloix ni paraula.

Si Boloix —com diu en Carner— hagués estat un dels components d'aquella excursió, s'hauria abstingut de figurar en aquella fotografia al costat de Mossèn Cinto? S'hauria pogut estar de recitar alguna de les seves poesies durant la vetllada a Sant Segimon? S'haurien oblidat del seu nom els companys comentaries de l'excursió?

Aquell mateix mes de setembre de 1899 en la Redacció de «La Creu del Montseny» s'organitzà una «Vetllada» literària. En el núm. 27 d'aquella revista s'hi pot llegir la crònica de l'acte, en la qual es diu que «Jaume Boloix i Canela, tancà la primera part amb sa magistral poesia que el públic interrompia al final de cada estrofa: de tons enèrgics i captivadors, enclou el vertader programa de nostra revista. També poden nostres llegidors jutjar de son mèrit avui». Es tractava del poema titulat «Lo Crist del Consistori».

Aquell dia, s'haurien pogut veure els dos poetes; però heus aquí que en la mateixa crònica llegim: «Per indisposició de nostre estimadíssim company Mossèn Jacint Verdager, que es vegé privat d'assistir a la festa, on era esperat amb afany...».

Total: que la pregunta que ens fèiem sobre la seva coneixença personal, queda per ara condicionada a una possible troballa documental. El que sí podem afirmar, és l'admiració de Boloix per Verdager, palesa al llarg de la seva obra, abans i després de mort el sacerdot-poeta. El títol del seu llibre «Voladúries», per exemple, és d'autèntica inspiració verdageriana. *Voladúries*, segons en Fabra, significa «munió d'ocells volant». El mot *voladúria* i el seu plural *voladúries* són usats infinitats de vegades per Verdager en els seus versos:

«I al fer-se fonedissa pel cel la voladúria», «Part de fora, a voladúries»,

«Àngels que al món baixeu, com voladúries», «¿Si serà que angelets a voladúries», «L'airosa voladúria», «com si a la cerimònia a voladúries», «voladúria de verges i de sants», «amoroses voltant-li, a voladúries», «Al deixar-te en plorosa voladúria», «si la veieu ma tendra voladúria», «gronxant-se ells o pels aires en blancs voladúries», «i als Àngels fent sentir, a voladúries», «Los Àngels a voladúries», etc.

Verdaguer havia escrit en l'àlbum de la muller d'Apel·les Mestres: «De l'arbre caigut/ tothom ne fa llenya». Boloix diu: «Com de l'arbre caigut se'n fa estelles».

Dos anys després de la mort de Verdaguer, Boloix escriu un poema dedicat «Al Sant Crist d'Igualada». Poema bessó d'aquell que el 1890 li havia dedicat Mossèn Cinto. Deia Verdaguer: «la imatge de Jesús crucificat; / adora'l a sos peus agenollada». Diu Boloix: «Jesús crucificat,/ mireu a vostres peus agenollada».

Pel setembre de 1907, Boloix dedica un poema «A la Verge de la Gleva». Porta com a lema: «Paràfrasi verdagueriana». I a peu de pàgina ens diu: «Llegint seguits els versos en lletra cursiva d'aquesta paràfrasi, s'obté la poesia original de l'eximi poeta Verdaguer, nostre plorat mestre».

Per aquesta època n'escriurà un altre dedicat així mateix a la Verge de la Gleva, titulat «La Perla del Ter». També aquí es recordarà de Mossèn Cinto:

Pastora del riu Ter
és mort lo rossinyol que en aquest dia
l'arpegi més suau us cantaria,
oh qui sigués, Maria,
un altre Verdaguer.

Datat a Barcelona, el 10 de juny de 1912, Boloix escriu el poema titulat «el rossinyol de la Pàtria», «A la bona memòria de Mossèn Jacint Verdaguer, en el desè aniversari de sa mort». Uns versos d'aquest poema diuen:

Toqueu a morts, campaners,
pel rossinyol de la pàtria,
ja fa deu anys que morí,
ja fa deu anys que no canta,
ja en fa deu que Verdaguer
a la fossa davallava.

Toqueu a morts, campaners,
que el poeta ja no canta,
que el rossinyol més gentil
ha perdudes les passades,
que l'eximi Verdaguer
ja no viu entre nosaltres.

En els Jocs Florals celebrats a l'Ateneu Igualadí el dia 25 d'agost de 1914, Boloix i Canela guanya el premi ofert per la Diputació de Barcelona, amb la seva poesia titulada «El monument a Verdaguer», i la dedica a aquella Diputa-

ció «entusiasta promotora de la patriòtica idea d'aixecar un monument a l'immortal poeta»:

Per fer més gran la glòria del més diví cantaire,
del més gegant poeta, l'eximi Verdaguer.

Aquell mateix any 1914 escriu un *virolai* dedicat «A la Verge de Juncadella». En les notes, Boloix ens diu, que «pot cantar-se amb la mateixa música del Virolai a la Verge de Montserrat, lletra de Verdaguer».

Un any després, — 10 de juny de 1915 — escriurà «El Virolai de Verdaguer»:

Per fer memòria de Catalunya
Déu servaria l'alt Montserrat,
perquè en la punta de Sant Jeroni
el gran poeta dels catalans
hi cantés l'himne de la Madona,
les tendres notes del *Virolai*.

El 21 d'octubre del 1916 escriu el poema titulat «La Plana de Vic», dedicat «A l'Il·lm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Vic, Dr. D. Francesc Muñoz i Izquierdo». Seguint la mètrica de la poesia de Mossèn Cinto «Sant Francesc s'hi moria», reproduceix textualment, com introducció, els sis primers versos d'aquest poema verdaguerià.

Altres coincidències verdaguerianes:

En el volum dels Jocs Florals de Barcelona de l'any 1903 —en els quals fou premiat Mossèn Cinto pòstumament— hi ha una llista d'autors premiats. Entre aquests es troba Verdaguer amb 4 Premis ordinaris, 4 extraordinaris i 4 accèssits. Jaume Boloix hi figura amb 2 premis extraordinaris i 1 accèssit.

La revista «L'Atlàntida» fou creada l'any 1896, per iniciativa de Valeri Serra i Boldú amb la col·laboració d'uns quants joves «desitjosos de voltar el poeta (Jacint Verdaguer) amb un ambient d'afecte i del qual ell creia estar mancat». En el núm. 51 (Any II) del 3 de maig de 1898 trobem la crònica dels Jocs Florals celebrats aquell any, en els quals Jaume Boloix assolí tres premis: l'ofert pel Cardenal Casañas, amb el seu treball «Al beat Josep Oriol»; l'ofert per l'Arquebisbe de Tarragona, amb «Lo Rosari de Maria»; i un accèssit al Premi ofert pel Foment del Treball Nacional, amb el seu treball «La Filosa».

En la revista «La Creu del Montseny» creada l'any 1899, de la qual n'era director literari Mossèn Cinto, Boloix és considerat «Redactor» i el trobem gairebé en cada número. Ens plau reportar d'aquesta revista, una curiosa dada igualadina: en el núm. 26 del 17 de setembre de 1899 es troba un treball d'en Gabriel Castellà titulat «Tradició igualadina» datat a Igualada el 12 d'agost de 1899, el qual comença dient: «Vers al nord de la industriosa població d'Igalada s'hi alça una planúria anomenada el *pla de Sant Magí*...».

La revista gironina «Armonia» creada el 15 de gener del 1905, dedicà els seus núms. 8 i 20 a Verdaguer. En aquest núm. 20 Jaume Boloix publicà el seu poema «Ja no'l sentirem més!» dedicat a Mossèn Cinto. El copio perquè em sembla que no fou inclòs en les seves Obres Completes:

Clavats los ulls al cel, creuà la terra,
barrejà amb los Idil·lis cants de Pàtria,
i foren sos amors la creu divina
i nostres quatre barres,
que només tingué cor per Catalunya,
que només per Jesús va tenir ànima.

Ja no'l sentirem més al colom místic,
al tendre rossinyol; obrint les ales,
vers lo niu eternal va fer sa via
deixant al món la gàbia;
ja no'l sentirem més sinó en la glòria
cantant l'idil·li de la vera pàtria.

Tal dia com avui deixà'l desterro
l'eximi Verdaguer, lo rei de l'arpa:
poetes catalans los de sa escola,
plorem-lo altra vegada.
Lo rossinyol s'és mort, al cel refila,
ja no'l sentirem més, tant que cantava!

Entremig de les partitures musicals sobre lletra de Mossèn Cinto, de les quals en guardem un nombre considerable, n'hi ha una titulada «Cant de l'orfe» amb música del mestre E. Guiteras. La versió castellana d'aquest poema verdaguerià és d'en Boloix i Canela.

Guardem també, un volum dels Jocs Florals organitzats l'any 1917, per «Catalunya. Associació Autonomista del Districte Vè». En aquest llibre trobem que, com a President del Jurat Qualificador, figura el que fou escolanet de Mossèn Cinto a l'església de Betlem, de Barcelona, senyor Ramon Torres i Rossell. Llegim que el VIIè. Premi Extraordinari consisteix en un «Quadre a l'oli, ofert per l'eminent pintor D. Josep Mª Marquès» i que aquest premi s'atorgarà a qui millor escrigui «una Elegia a Verdaguer». El guanyador fou Claudi Omar i Barreira. Jaume Boloix i Canela hi va prendre part amb la seva composició «La panereta dels infants», i guanyà el XVIIIè premi extraordinari: un «objecte d'art» ofert per D. J. Roca i Mendoza, l'impressor que l'any següent estamparia aquell volum dels Jocs.

L'any 1970 Joan Baptista Xuriguera publicà el seu «Diccionari de Poemes. Les grans creacions poètiques catalanes», esmentant, naturalment, Verdaguer, a qui anomena «l'àguila de la nostra poesia, el Mestre de tots». Xuriguera en aquest Diccionari també cita Boloix del qual diu: «Jaume Boloix i Canela publica LOS DOLORS DE MARIA, poema premiat en el certamen de l'Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida, l'any 1888, a la mateixa ciutat, impremta Mariana, 1889. Té 710 versos dividits en una invocació i set apartats numerats i subtitulats.

«No hauríem fet esment d'aquesta obreta en el nostre treball perquè no té, podríem dir-ne, el gruix d'un poema, i encara està tan dividit que, més que un poema, és un grup de versos sobre temes marians».

«Però ens ha sorprès la qualitat poètica. El llibret de 24 pàgines, va dedicat

al «Reverent mossèn Jacint Verdaguer, Mestre en Gai Saber», i nosaltres volem endevinar unes afinitats entre el mestre i aquest poeta. A través dels versos fa pensar, en efecte, en Verdaguer. La poesia és inspiradíssima i té un autèntic valor:

Què tens, Salem? Tal volta la pau ja t'abandona?
Tal volta el rei del Tíber t'envia els aligots?
O t'arrabassa el ceptre gegant d'una altra zona?
Què és, doncs, eix crit salvatge que per tos murs ressona?

«Llegim ara la mort de Jesús, i ens donarà una idea de la magnitud del pensament ben inspirat del seu autor:

I va morir, ah! el Déu que treu del caos
els mons que allà en la volta van rodant,
el Déu que, en l'alborada de la vida,
la creació amb el sol va coronar!
Donant l'últim sospir, sa omnipotència
mostrant, crida: *ja tot s'ha consumat*;
i dant des de la Creu l'esperit al Pare
mata a la mort, morint, i inclina el cap.
Trontolla de pol a pol tota la terra
i el mar deixa les platges rebramant,
eclipsa el gegant sol sa gran corona,
la lluna porta el manto ple de sang.

«Ens aturem aquí. Creiem que n'hi haurà prou amb aquesta mostra per atorgar al poeta igualadí Jaume Boloix i Canela tota la importància».

«I ens sorprèn encara més perquè la llengua catalana, en aquest modest llibre, ressona amb tota la noblesa, i no la veiem desfigurada com en altres llibres de la mateixa època. Admirem efusivament el nostre poeta».

Quan en Joanet Batlle, gran amic de Verdaguer, publicà el seu «Calendari Català per a l'any 1898», va incloure en el volum el poema «Babel i Eiffel» d'en Boloix. De Mossèn Cinto hi trobem «La invenció de Santa Eulàlia». En el volum «per a l'any 1899» li publicà «A Sant Francesc de Montsacopa», poema que Boloix havia dedicat a l'artista pintor olotí Marian Vayreda. En el «Calendari» «per a l'any 1901» li llegim «Lo plany de l'aucellada». En l'exemplar «per a l'any 1902 —any del traspàs de Verdaguer— aquest hi havia escrit:

Mos cabells són blancs,
són blancs per la messa,
l'estiu és a prop,
s'acosta la sega.
¿Si s'acostarà
per la vida meva?

En aquest mateix volum hi trobem el poema d'en Boloix «Resignació i esperança». I en el «per a l'any 1905» li publicaren la poesia «A la Verge Immaculada». De Verdaguer hi podem llegir «La primera comunió de Santa Imelda».

Jaume Boloix i Canela, amb tot i la quantitat de distincions i llores aconseguits, és un poeta oblidat pels antòlegs. Puc dir però, que l'he trobat dins «La Poesia Catalana Eucarística» d'en Pere Serra i Bosch, S.I., —Ed. Estel, Barc. 1952—, qui li tria el seu poema «Jesús Sagramentat». Que Antoni Pons en l'«Antologia de la Poesia Igualadina» li trià «La font de la carota» i «Glossa trista». Que dins «Poesies Catalanes pròpies per a recitar. Recull dels millors autors» —Bibliografia Popular, Ed. Millà— li seleccionaren «La negra». Que dins aquesta mateixa col·lecció i en el volum titulat «Poesies per a infants» es troba el seu «Toc d'Albat».

Gosariem dir, que una de les poesies més populars de Boloix i Canela és la titulada «La Font de la Carota». El poeta ens diu, que:

Plora en la solitud! L'han oblidada
els ocells i les flors i les estrelles,
sols les bruixes, segons algunes velles,
en nits de llamps i trons hi fan bugada.
El Passeig de les Cabres l'ha amagada
perquè mai s'hi deturin les donzelles,
sap què són picarols i drings d'esquelles,
no sap res de l'aimant ni de l'aimada.
Igualada l'esborra de la llista
quan esmenta ses fonts dignes de nota;
i com que són tants i tants que no l'han vista
i no té per cantor ni una granota,
per això fa la cara tota trista
i li diuen la Font de la Carota.

Aquesta poesia la recollí el poeta igualadí Amadeu Vila i Figueras en el seu llibre «Balsam d'amor» —Imp. Codorniu, Igualada 1980—.

«L'eco d'Igualada» núm. 34 del 2 de juliol de 1921, any del traspàs del poeta Jaume Boloix i Canela, publicava un article titulat «La font profanada» en el qual X.X.X. deia: «Oh, tu, la típica *Font de la Carota*, que has abeurat generacions de generacions d'animals de tota mena!

«La teva ganyota, més enigmàtica que el somriure de la Gioconda, ha estat profanada per mans barroeres, iconoclastes.

«Els teus ullassos mofetes, els teus cabells despentinats, la teva boca eternament oberta per un badall inacabable han desaparegut sota una capa de ciment, groixuda com la careta dels nostres homes públics. Les teves línies són esborrades: d'elles no en resta més que una protuberància llisa, a tall de floranco inno-ble...»

És cert que Igualada té un carrer dedicat a Jaume Boloix i Canela; però jo crec que el monument més important és aquesta font tan meravellosament cantada pel poeta. Si com hem vist, uns *homes públics* la profanaren, també és cert que —segons A. Caballé en «IGUALADA» 13-5-81— un altre *home públic* la dignificà: «Gaspar Vilarrubias quan fou Tinent d'Alcalde..., tingué cura d'arranjar la Font de la Carota. Ell és qui féu col·locar els textos que hi ha sobre pedra, ceràmica o majòlica...», obra de la ceramista igualadina Milós Gras.

En «L'eco d'Igualada» del 29 de gener del 1921, llegim un article signat per

Ignotus qui, comentant la sobtada mort d'en Boloix —21-1-21—, dóna una breu biografia del poeta, i l'acaba amb uns versos seus que bé podríem aparellar-los amb els del Verdaguer del llibre «Al Cel»:

Tot passa al món, tot passa,
ja començo d'alçar els ulls al cel.

Esteve Busquets i Molas a «Virtus et labor» —abril 1928— digué, que la poesia d'en Boloix «era amarada de l'esperit verdaguerià, i mantes vegades fou presa alguna de les seves obres com original de Mossèn Cinto».

Tal vegada pressentin la buidor entorn de la seva memòria, Boloix va escriure:

Si en la pàtria d'aquí soc veu perduda,
tal volta en la d'allà, la vera pàtria,
per sos carrers un dia
cantaré l'al·leluia amb la meva arpa.

Estic segur que Mestre i alumne des de fa temps, gaudeixen de la companyonia dels àngels a *voladúries*.

RECORDANT MOSSÈN BORRÀS

Mossèn Josep Maria Borràs i Codina nasqué a Igualada l'any 1904. Morí a Barcelona pel març del 1971.

Una bona colla d'amics el vàrem acomiadar en el seu camí vers la darrera estada. Uns el ploraren, altres li dedicaren corones, altres la seva paraula emocionada.

A Ullastrell cada any organitzen el Trofeu Sucarrats per a ciclistes amateurs. La meva sogra també es diu Sucarrats. Són parents amb el qui instituí aquest premi. Però així com en Ricard Sucarrats dona el trofeu al primer, se m'acudí que nosaltres el podríem donar a l'últim classificat. Així ho vàrem fer. I aquell any, el darrer en arribar a la meta s'emportà a casa seva una copa més grossa que la del guanyador. Quan al cap de mitja hora que ja havien arribat els altres corredors, ell entrava a Ullastrell suat i esmaperdut; i veient com els companys l'aclamaven entusiasmat, acompanyant-lo fins a la tribuna, no s'ho acabava de creure. El xicot no s'esperava pas aquella sorpresa. Guardo una fotografia que recull el moment de l'entrega de la copa. Al meu costat s'hi troba Mossèn Borràs, conciliari dels ciclistes.

Això passà deu o dotze anys abans de la seva mort. Anteriorment no coneixia Mossèn Borràs. Després n'he sentit a parlar molt. I sempre m'he recordat d'aquella primera impressió; quan en aquella època gairebé cap capellà no tenia automòbil, ell arribà a Ullastrell amb un «quatre/quatre». Ben vestit, gras, lluent. Aspecte de *bon vivant*. Disposat a quedar bé davant d'una taula parada, saborejar un bon vi i fumar-se un bon cigar si es donava el cas d'haver-li de fer els honors. Ben relacionat. El seu tarannà era el d'aquells homes que són ben tractats per la vida i pels amics. I això no obstant després he vist a través de la seva poesia, que una de les seves constants és la de la malfiança, el greuge i el ressentiment. Alguna de molt grossa n'hi devia haver passat a Mossèn Borràs. Fixeu-vos en això que us dic:

... guardeu al cervell la meva imatge
desfeta pels amics a cops de roc.

Encara aquest altre exemple:

... ni un versicle del meu llarg salteri
ha fet florir poncelles d'amistat.

I podríem afegir: «per què tots els amics m'han dit: Adéu?», «... els amics que tenen cor de roca», «Etic cansat de la gent», «El cor no riu mai perquè en sap massa de les dents corcades!».

Cada any per Nadal, els amics rebiem la seva *Nadala* en la qual, potser sense que ni ell se n'adonés, hi trobàvem aquell temor que els llops havien de queixalar el Nen Jesús. Després he comprovat que aquesta és una altra constant en la seva poesia: «D'aquella que ni els llops hi poden res», «I els llops me la volien prendre», «Qui clavarà l'ullal de la mentida», «Perquè el llop no hi pugui entrar», «Perquè els llops deixin senyal», «D'aquells llops que ens roben la tranquil·litat».

Llops, esparvers, unglots, urpes, ullals, dents corcades... desconfiança.
¿Tan malament l'havia tractat la vida? ¿Tants desenganys havia rebut dels amics? Aneu a saber. El cert és que la seva poesia més aviat traspua amarguesa. Poques vegades hi trobareu la nota alegre. I si aquesta hi apunta, ben prompte hi trobareu entremig del poema, aquell vers que us retornarà al seu estat d'ànim amarg:

Jo tinc un fons de tristesa
—que no sé d'on ve—

O aquest altre del mateix caire:

A mi demana'm versos de tristesa.

En el pròleg d'un dels seus llibres, escrigué: «m'agrada pujar al Calvari amb vestits de festa encara que estiguin mullats de sang».

Amb tot i que la crítica l'havia tractat prou bé: els del «Noticiero Universal», els de «Destino», el del «Diario de Barcelona», els de la «Hoja del Lunes», el de «La Prensa», els de «La Vanguardia», els del «Correo Catalán», etc., li havien dedicat adjectius enaltidors, en canvi ell encara servava una mena de temor a la rebentada, que el deixessin de banda, i escrivia:

... és esperar la forta sotragada
d'aquells que ens jutjaran severament.

I en un dels pòrtics d'una de les seves obres deia: «El poble a la curta o a la llarga farà justícia i dirà l'última paraula respecte als nostres versos».

¿Quins eren els que no li havien fet justícia? ¿Deia això perquè sabia que els encarregats de les seleccions i tries l'havien oblidat a l'hora de confeir les Antologies?

Però això tampoc no és cert del tot, ja que bé l'he trobat inserit dins «La Poesia Catalana Eucarística» del pare Serra i Bosch S.J. qui li reproduí la seva «Primera comunió». I l'he trobat també dins l'«Antologia de la Poesia Igualadina» d'Antoni Pous, que li reproduí «Morts que caminen» del seu llibre «Pessics a l'ànima».

Aquest precisament —«Pessics a l'ànima»—, fou el llibre que em posà en contacte amb l'obra del sacerdot-poeta igualadí. El volum l'havia il·lustrat n'Antoni M. Lairisa parent meu. En Lairisa sabia que jo col·lecciono tot el que fa referència a Verdaguer. I dins aquest llibre s'hi troba una poesia que porta per títol «L'ombra de Mossèn Cinto». M'en féu obsequi, convençut de la il·lusió amb què el rebria i de la veneració amb què el guardaria junt amb les obres del nostre admirat Mossèn Cinto. En aquella època —el llibre porta data del 1947— anàvem adelerats de poesia catalana. Els mots i la mètrica de la poesia de Mossèn Borràs, de to sagarrenc, m'entusiasma. I jo vaig voler encomanar-ho als amics, dels quals, més madurs i foguejats, no s'entusiasmen tant. Però encara recordo que «Els meus reis» i «L'ombra de Mossèn Cinto» les llegia a tot aquell que se'm posava davant amb bona voluntat per a escoltar-me.

El pròleg de «Pessics a l'ànima» és del P. Ramon Castelltort; escrit en cata-

là, que és com ell i jo parlàvem i ens escrivíem. L'obra castellana del P. Castell-tort, amb tot i els seus mèrits, quan la lleigeix sempre em fa l'efecte que no és d'ell.

L'original de «Pessics a l'ànima» —tant el manuscrit de Mossèn Borràs com els dibuixos d'en Lairisa—, els havia vist a l'arxiu del «Celler d'Art» de La Pobla de Claramunt.

No he pogut trobar les «Rectorals». I em sap greu, car estic convençut que també d'aquest llibre n'hauria pogut fer un comentari elogiós. Ho dic perquè una d'aquestes «Rectorals», la que un dia dedicà a Mn. Joan Gamissans, l'he trobada inserida dins un altre llibre de Mossèn Borràs —«Branques i Nius»— i m'ha agradat força. L'acaba dient:

I quan l'enterramorts plori de pena
perquè s'ha mort el seu senyor Rector,
recordaràs la meva pell morena
on hi vares posà el primer petó?

A «Cel Rogent» s'hi troba més el sacerdot que el poeta.

A «Trossos de Cor» hi posà un pòrtic l'amic Antoni Carner, el qual deia: «Cal, doncs, que les campanes de la nostra joia assenyalin el venturós deslliurament, i aquesta vegada em toca a mi brandar la grossa».

Maria Antònia Salvà llegí aquest llibre i el trobà «meravellós». Qualificà de «poemes bellíssims» «La noia del cantiret», «Cançó de bressol» i «Les magranes esberlades».

Mossèn Borràs ens recomana en obrir el llibre: «Gireu els fulls. Llegiu a poc a poc com si guaitéssiu una nit d'estrelles». En un moment del poema es troba aquesta simpàtica quarteta:

I si trobeu amargues les cireres
i pel camí hi ha masses claps de neu,
retardeu les terribles minuterres
i perdoneu aquest deliri meu.

«Les magranes esberlades» de les quals ens parla Maria Antònia Salvà, es titula en realitat, «Rubins, clavells i sang». No és estrany que la poetessa es confongués. Li suggeriren el títol aquest versos:

Les magranes esberlades
són més dolces que la mel,
són com gotes ensucrades
que han caigut de dalt del cel.

Versos gairebé idèntics als de «La noia del cantiret»:

I refà la caminada
amb el cantir ple de mel
d'aquella aigua encarmelada
que ha caigut de dalt del cel.

De la «Cançó de bressol», recomanada també per la poetessa mallorquina, en remarcaré quatre versos exemplars:

No et farà vergonya que jo et sigui mare?
no et farà mai fàstic el meu tendre cant?
i si arribo a vella, besaràs encara
la pell arrugada i el meu cabell blanc?

«Branques i nius» és una de les obres més acabades de Mossèn Borràs. En aquest llibre s'hi troba, per mi, una de les millors poesies del sacerdot poeta iguadadí. Es titula «Escric depressa». Està dedicada al P. Castelltort. Vegeu-ne un fragment:

Escric depressa perquè el cor se'm cansa
i el seu batec no té el compàs d'abans,
i així vaig escrivint perquè s'atança
l'hora gelada dels meus peus i mans.

D'aquest llibre, n'escolliria també aquella poesia titulada «Colors de somni» que fa:

Una flor blanca en el trau
té regust de noccs fresques
—una muntanya de bresques
i una promesa de pau—.

El crític de «Destino» digué en certa ocasió: «Josep Maria Borràs té en algun moment el viu calor d'un Verdager». No diré que no. Però per mi, a Mossèn Borràs li agradaven més les poesies de Josep Maria de Sagarra que les de Mossèn Cinto. Cal dir, però, que en alguna ocasió se li endevina que es deixa portar pel guiatge verdagerià que tant ha influït a tots els poetes de corda mística. Heus-ne aquí un exemple:

Ocellet que fas volada
per l'espai de l'infinit,
si arribes a la teulada
de l'amor que m'ha ferit,
li dones la meua vida
i aquell bes de cada nit.

De tota manera, si en alguna cosa haviem de comparar Mossèn Borràs amb Mossèn Cinto, seria en la constant de l'amor a la mare. La seva obra —com la del poeta del Folgueroles— està reblerta d'exemples d'aquest caire. En citarem només uns quants, ja que si ens deixàvem portar n'ompliríem tota una plana: «Mare! tinc por de l'aigua que rondina»; «Vós, mare, que sabeu totes les coses»; «Mare! doneu-me un petó»; «... que enterrava la mare... bo i cantant...»; «Ai mare, la meua mare! avui arribo cansat»; «Mare! porteu-me al bressol»; «i necessito l'abraçada estreta / de la mare que vetlli al meu costat»; «potser

el llençol no té aquella frescor / de quan em feia el llit la meva mare»; «damunt la falda de la meva mare»; etc.

En resum, no cal pas continuar copiant. Queda prou demostrada la seva devoció filial.

Ara, per acabar, vull recordar que, si una vegada Mossèn Borràs ens donà «Trossos de cor», en aquest mateix llibre ens recomanava:

I a l'hora de la mort, torneu-me els trossos
que els vull guardar ben a la vora meu;
quedeu-se amb el meu cos i amb els meus ossos
que l'ànima i el cor els vull per Déu.

Estem convençuts que Jesús li haurà acceptat l'ofrena.

ELS «POEMES FAMILIARS» DEL P. RAMON CASTELLTORT Schp.

De manera molt particular i íntima, Aleix, germà de l'escolapi-poeta, ha fet editar aquests «Poemes familiars» del P. Ramon Castelltort, i els ha enviat com a «nadala», als seus germans, parents i alguns amics.

Lloada sigui la idea que ens ha permès de conèixer l'obra íntima, seva, escrita en català.

El volum m'ha arribat amb una dedicatòria encertadíssima: «A l'amic Antoni Boada que conegué el meu germà Ramon a través de la seva mútua afecció verdagueriana».

Guardo en la meua biblioteca el volum titulat «Tres elegías», amb una dedicatòria. Aquesta, però, és del propi P. Ramon: «Al fervorós verdaguerià Antoni Boada. Afectuosament. R. Castelltort Sch. P. 1960». I tot seguit una nota manuscrita en la qual m'explicava: «El P. Josep Poch (c/. Sacramento 7 - Madrid) té publicada la traducció en català de la meua Elegia. Si li escriu l'hi enviarà, n'estic segur».

I així fou.

Aquesta mateixa «Elegia» *En homenatge a Verdguer*, fou publicada a «VI-DA...» en el número d'abril del 1953:

Sabes, para tu gozo de poeta, que aún eres
verbo y canción de todas las madres catalanas.

Mercès al P. Ramon Castelltort, vaig mantenir un interessant epistolari amb el P. Josep Poch sobre Mossèn Cinto. Des de Madrid, el 9 de juny del 1960, em donava «memòries per al meu amic-germà, el bon P. Castelltort», i el 31 de gener del 1961 em deia: «Ja li consta que el bon P. Castelltort està amb mi, i forma part de la meua Comunitat?... No ho podem pas preveure: Déu ho ha disposat, i em penso que els homes ni s'ho proposaren. Quelcom així com la primavera: ve quan i com ella vol». El 2 de novembre del 1965, contestant una carta meua deia: «Be prou sé que és a Barcelona el P. Ramon Castelltort. També m'agrada de saber tot el que s'escaurà en aquesta memòria de Mossèn Cinto».

Aquestes darreres paraules necessiten una explicació aclaridora: amb els del «Celler d'Art» de La Pobla de Claramunt havíem organitzat la commemoració del Primer Centenari de la Revelació Poètica de Jacint Verdguer. S'havia pensat en una missa celebrada, dalt els jardins del Tio Nel·lo, pel P. Ramon Castelltort ajudat pels dos escolanets, que en vida, tingué Mossèn Cinto. El P. Ramon hi estava entusiasmat. A darrera hora, però, va dir-me que no s'hi veia en cor; que el fetge el marejava una mica; però que no em preocupés, ja que m'enviaria un altre escolapi —el P. Botey— que ho faria (paraules seves) «tant o més bé que ell». Quan el programa, tirat magníficament als tòrculs de Can Bas d'Iguada, quedà enllestit, vaig enviar-li'n un exemplar. La seva resposta no es va fer esperar: en una targeta datada el dia 9 de novembre del 1965, em deia: «Mercès pel bellíssim programa verdaguerià, amb la fotocòpia de l'autògraf del Poeta. Afm., R. Castelltort Sch. P.». Fou la darrera. Dos mesos després, «pel misteri de la mort», entrava «en la lluminosa ciutat dels Sants», segons paraules de la seva estampa-recordatori.

El P. Ramon Castelltort morí el dia 10 de gener del 1966. Dos dies després, el P. Poch m'escrivia: «I pensar que tot això ho escric mentre encara no acabo de donar-me el convenciment que ja no hi és el meu i el nostre P. Castelltort. Jo li dic el meu amic germanívol, aplegant en el concepte tota una realitat bonica i fecunda de molts anys (1928-1966). Amb tota una riuada de vida en mig d'aquestes dues ribes cronològiques!... Déu meu, quina nova més punyent!... I encara l'absència va creixent a mesura que s'esmunyen les hores!... Li escriguí fins l'hora del seu crepuscle. I em deia en la seva darrera: «Escriviu-me... Jo no puc ara com ara. Ja us ho pagaré més endavant...».

No «més endavant» sinó «per endavant» ens ho havia pagat el P. Castelltort. Ens deixava una obra que és un veritable regal per al nostre esperit.

¿A quin front d'àngel heu trobat ajoc,
pensaments blancs, de somni? ¿o quina branca
puc sacsejar, per veure-us poc a poc
ploure, tot fent-ne escampadissa blanca?

Vet aquí com la deu dels seus pensaments s'ha convertit, mitjançant la imatge poètica, en un ametller florit, sacsejat pel poeta, que com en una nevada, cobreix de pètals blancs. En aquesta mateixa deu hi havien begut també Maragall i en Joan Maria Guasch.

Sembla estrany que unes quartetes com les que tot seguit copiarem, d'un tan alt valor poètic, puguin haver servit només com a felicitació circumstancial d'una diada.

Dels flonjos nuvolets que avui rellisquin
pel blau ingenu, em fixaré només
en el que porti un devessall de somni
i cerqui un niu per aboca'ls-hi tots...

Uns versos escrits en forma col·loquial manifesten de manera insuperable el seu gran amor filial per la seva mare:

I un dia, mare, aquests ulls teus tan clars
aniran esllanguit-se i desmaiant-se
i la mà amb un adéu ple d'enyorança
se't quedarà a mig aire... I no el diràs.
No puc pensar-hi, mare... Si te'n vas
qui eixugarà el meu plor sense esperança?

Aquests punts suspensius, que en diuen de coses! Són, a parer meu, més profunds que qualsevol paraula. I és que aquests enclouen la participació del lector.

Dins aquesta mateixa temàtica d'amor filial, podríem posar-hi el «Salm del fill sacerdot», on diu:

Ser Sacerdot i tenir mare encara!
hi pot haver joia més gran?
Si fins Déu va voler-se fer un infant
per poder tenir mare!

De bell antuvi, els versos que ara llegirem ens fan pensar en aquell Verdager plorant la mort de la seva germaneta Filomena. Fins aquí l'anècdota. La categoria la trobarem en la repetició d'un mateix mot —rosa— amb significacions ben diferents, a l'estil d'aquell poeta oriolà —Miguel Hernández— tan ben estudiat pel P. Castelltort en «La poesía lírica española del siglo XX».

Era una rosa d'un perfum de mel...!
Era una rosa de bellesa rara...!
Era una rosa... que... estaria encara
sobre els llavis de rosa d'una mare
si un àngel no l'hagués pujat al Cel!

I ja que hem parlat de Verdager, direm que el mestratge espiritual d'aquest poeta —sobretot en les seves «Eucarístiques»— s'hi veu palès en les del P. Ramon. Aquell parlar de tu a tu amb l'Infant Jesús fet eucaristia, és indiscutiblement verdagerià. Com ho és aquest altre exemple:

Com pot ser?
Petit com ets i a dins del pit
ja hi portes, Xavier,
tot l'infinit!

Que recorden aquells versos del poeta Folgueroles: «petit com só, mon cor és son sagrari, / mon pit és son palau». O aquests altres: «Oh infinit del cel, tu no el capies / i s'allotja en l'escrini de mon pit».

Uns dels versos dedicats a la mort de la seva mare —recordats pels germans en el pròleg— i que jo subratllo perquè m'han colpit, són aquests:

Cada estel era un crit aquesta nit.
Que n'és de trist cridar la mare, ara,
i sentir que el silenci ens omple el crit.
Camí del cel... i no ha tornat encara!
Ja és un adéu que plora cada estel.
Amics: ja no tinc mare,
vull dir que no és a casa, sinó al Cel.

Com a sacerdot, li pertocava d'escriure el darrer vers. Com a poeta i com a fill, entenem perfectament que cada estel li semblí un crit, un plor. Aquest «silenci», ressp del seu crit, el trobem novament en el poema «Sol»:

... cridar Mare! Mare!
i sentir que per primera vegada
no et contesta la que sempre t'havia contestat
abans que la cridessis.

Una altra de les quartetes d'inspiració verdagueriana és aquesta que tot seguit copiarem, la qual s'assembla a uns versos del «Somni de Sant Joan» subratllats un dia per l'Apel·les Mestres:

Si els estels les roses són
de tots els jardins dels cels,
les roses són els estels
de tots els jardins del món.

El volum recull alguns dels treballs necrològics que els seus amics li dedicaren arran de la seva mort. L'igualadí Miquel Solà i Dalmau, per exemple, li demanava:

reserva'm un racó al teu costat.

I Josefa Xaubet, poetessa anoiensa traspassada l'any 1970, escriu, que no és solament ella qui s'ha commogut per la mort del P. Castelltort, sinó:

tota Igualada sent la dura pena.

Una sèrie de terrassencs amb els quals m'havia relacionat a causa de la seva amistat amb el meu pare, figuren dins l'aplec de poemes necrològics. Ramon Alzamora, mercès al qual vaig poder il·lustrar el meu treball sobre el poeta Iu Pons —«IGUALADA» 15-3-69— amb una fotografia del P. Castelltort presidint el Jurat de la «Festa de la Poesia», diu:

era un forn ardent el vostre cor
que tot ho transformava en poesia.

Enric Gall, membre també d'aquell Jurat, terrassenc traspassat no fa gaire, home de posat greu i poeta enamorat d'en Josep Carner, escrivia:

Ara sí que el teu prec ha estat fecund:
de sobte t'has trobat el capdamunt
de la Jerusalem viva i eterna...

Àngel Santaaulàlia i Prat, compongué una sentida poesia, datada a Terrassa, el març del 1966, en la qual anomenava el P. Ramon «sembrador de primeres» i demanava en els seus versos, silenci...

calleu, no feu soroll,
ja s'ha adormit el Pare Castelltort.

Antoni Closas, l'obra del qual vàrem comentar en les «Fulles al vent» del 14 d'abril de 1973 i del qual dèiem que havia dedicat un poema «A la memòria del P. Ramon Castelltort» el qual «si un dia s'arribés a fer una antologia de poemes dedicats a l'escolapi-poeta, el d'Antoni Closas es mereix un lloc de preferència»; poc ens podíem pensar que les nostres paraules haurien de resultar profètiques i que un dia —avui— aquella antologia seria una realitat en la qual hi veuríem reproduït el poema de l'amic barceloní, que creu que

potser avui escrius al Paradís.
I un àngel del Senyor prop teu, fidel,
recull tes melodies dalt del cel.

El verdaguerista Octavi Saltor, escrivia en el primer aniversari de la mort del P. Ramon:

No ens minva el pensament d'aquesta absència
per l'any que distancia el teu adéu.

Estic segur que l'edició d'aquests «Poemes Familiars» del P. Castelltort i la seva lectura ha emplenat de llàgrimes els ulls de tots els seus familiars. I potser, també, els d'algun amic íntim. Com si el poeta ho preveïés, trenta anys abans de la seva publicació, ja en demanava disculpes:

Jo demano perdó per tots els versos
que he escrit plorant i han fet plorar altres ulls.

JOSEP COSTA I POMÉS, UN POETA CAPELLADÍ

No soc modest, estic enamorat
d'aquests ulls meus, petits,
perquè esguarden el lluny,
i d'aquest front tan alt,
que ho és de tant que pensa.
No vull agrair res, només camino,
mullant la ploma al cor
que és on es suca l'eina.
Tampoc no sé el que em proposo;
perquè el tenir un propòsit
no és fer feina.
Ja no vull allistar-me sota de cap bandera,
de la divina Acràcia seré el glosador...»

La cançó d'en Joan Manuel Serrat dedicada a Salvat Papasseit és més llarga. Només n'he copiat aquest fragment perquè a causa de les indicacions del capelladí Josep Valls, sempre que la sento penso en Costa i Pomés.

Poc, molt poc podré dir d'aquest poeta capelladí perquè per més que l'he buscat, ni l'he trobat en cap Antologia, ni l'he vist referenciat en cap Diccionari biogràfic d'escriptors catalans.

Les úniques dades biogràfiques que posseixo les dec al senyor López Oliva, el qual en una carta personal em diu:

«Josep Costa i Pomés va néixer a Capellades l'any 1874, a la casa número 19 del carrer Nou. Morí a Barcelona el gener del 1933. Sabem que per l'abril de l'any 1911 es trobava a la presó complint condemna com a comprès en la Llei de Juridiccions. «La Veu de Capellades» d'aquell any el felicita per haver sortit de la pressó. La condemna segurament fou només uns messos, encara que a ell molt possible que li semblessin segles».

El senyor Valls me'l presentà com a organitzador de reunions espiritistes, àcrata en les seves conviccions, d'aquells que en aquella època en deien «d'idees avançades».

El fillol d'en Costa i Pomés, company meu de treball que fou, Salvador Costa i Casanoves, a.C.s., m'havia parlat del seu padrí com d'un home de tot cor, que no tenia mai un duro perquè el donava al primer pobre que trobava. Costa i Pomés vivia a Barcelona i quan el fillol l'anava a veure, el presentava a molts amics escriptors, el poeta capelladí col·laborava en molts periòdics de la capital, tota ella de tendència esquerrana.

Joan Torrent i Rafael Tasis en la seva «Història de la Premsa Catalana», comenten el nom de J. Costa i Pomés diverses vegades. Per exemple, quan parlen del butlletí «MINERVA» el situen al costat de noms tan populars com els d'Ignasi Iglésias, Jacint Capdevila, Lluís Millà o Joan Maragall.

Quan parlen de la revista teatral «TALIA», ens diuen que «entre les signatures més freqüents» es troba la de J. Costa i Pomés.

En citar «EL POBLE», «Rotatiu adherit a l'Esquerra Republicana de Catalunya», ens diuen que en el primer número, fent costat a J.M. Francès, Maria Dolors Bargalló, Nicolau Battestini i altres, hi ha el nom de J. Costa i Pomés.

Quan enregistren la revista «FUTURISME», entremig de molts noms, esmenten el de J. Costa i Pomés al costat de la poetessa Maria Trulls, nascuda a Prats de Lluçanès l'any 1861 i morta al carrer de Santa Caterina d'Igualada l'any 1933.

I, quan citen el quinzenal «SANG CATALANA» parlen de «la col·laboració d'homes cèlebres de la nostra terra» entre els quals llegim el nom de J. Costa i Pomés.

Joan Ferrer i Farriol en el seu llibre «COSTA AMUNT», «Elements d'història social igualadina», parla de Costa i Pomés amb aquests termes:

«Capelladí de relleu progressista, ho era Josep Costa i Pomés, paperer, escriptor i poeta, de l'excel·lència del qual no se'n preocupa ningú».

Si en Ferrer i Farriol fos viu li podríem demostrar que aquestes paraules no eren ben bé certes, car, ja l'any 1974 jo mateix vaig parlar de la poesia d'en Costa i Pomés des de les pàgines de l'«IGUALADA», ho vaig tornar a fer l'any següent 1975 i me'n *preocupo* avui, situant-lo en aquesta 2ª sèrie de Poetes de l'Anoia, al costat de poetes de reconeguda vàlua.

«Costa, a Capellades» —segueix dient Joan Ferrer— «era considerat igual que ho era Serra i Contansó a Igualada». «Costa i Pomés era versificador fàcil, ben encaixat a les planes de «La Campana de Gràcia», de Barcelona, on Jep de Jespus (Serra i Constansó) també hi escrivia. Costa, home entregat a la causa del poble, era capaç de sacrificis. Per uns escrits contra la Guerra del Marroc, l'agost del 1909 li aplicaren la llei de Jurisdiccions, acudit militar que li valgué un parell d'anys d'empresonament efectiu a la capital catalana».

Es de creure que la producció poètica d'en Costa i Pomés devia plaure a Joan Ferrer quan en aquest llibre diu: «Pensem que l'obra literària de Costa i Pomés hauria d'ésser recollida».

Més endavant explica que «el poeta i ferm lliure pensador Josep Costa i Pomés, havia passat a residir a Barcelona, i això feia que el progressisme capelladí se'n ressentís qui sap-lo».

Joan Ferrer ens diu que a l'exili havia «conviscut amb Peret Claramunt (Cardet), vell paperer, i recader per millora, i sempre sindicalista de convicció, per idees. Prou el vàrem pregar que fes les memòries del seu poble, però ell adduïa, que la memòria la tenia esquivada. Arri poc o molt, heus ací el que abans no morís a Veneçuela (ell, tant sospirant de Capellades!) deixà escrit del seu poble:

«Tirant endarrera, creu que no recordo res apreciable de les agafades de companys l'any 1896, car llavors jo no tenia més de 4 anys. Era el pare qui m'havia parlat del Sabatè de la Màquina, d'Antoni Borràs, d'un Claramunt àlies Maleit; de Trabal de Carme i bona colla d'altres, els noms dels quals no recordo gens. Després del juliol del 1909, també n'hi va haver d'agafada, entre ells, el Pau Mònic, i el JOSEP COSTA I POMÉS, que recordaràs com a lliure pensador i poeta. Aquest estigué molt de temps a la Presó Model de Barcelona».

Sobre el temps que Costa i Pomés va romandre empresonat, pel que hem llegit fins ara sembla ser que no hi ha massa coincidència: Lòpez Oliva creu que «la condemna segurament fou només d'uns mesos, encara que a ell molt possible que li semblessin segles». Joan Ferrer diu que «l'agost del 1909 li aplicaren la llei de Jurisdiccions, acudit militar que li valgué un parell d'anys d'empresonament». I ara, en Peret Claramunt ens explica, a través d'en Ferrer, que Costa i Pomés «estigué molt de temps a la Presó Model». Quant de temps?

Si fem cas de la data aportada per Joan Ferrer —agost 1909— i la del 29 d'abril del 1912 —data que com veurem, consta en una de les seves poesies escrites a la presó—, ens acostariem gairebé als tres anys. Però heus aquí que, en l'endemig d'aquest període —el 26 d'agost del 1910— el trobem escrivint versos a Capellades.

Durant uns anys, a la façana de la casa del carrer Nou de Capellades on nasqué, hi hagué una làpida que recordava l'efemèrides de la seva naixença.

De jove havia col·laborat molt en algunes publicacions igualadines. Més que res, amb les seves poesies, moltes d'elles de caràcter autobiogràfic.

He pogut trobar tres llibres publicats:

Un, dins «La Novela Nova», titulat «Deure de Sang», dedicat al seu amic Joaquim Muntal, resident a l'Havana «teixidor de fantasies pàtries» segons diu ell, i recomanant-li que s'aconsolin mútuament de la desventura que els tenia exiliats d'aquella almosta de verdors i enamoraments que es diu Capellades».

Un altre, titulat «Viscudes», publicat dins la Biblioteca «Amor i Lletres», volum. núm. 6, Edicions Literàries Sola de direcció de A. Calderer Morales. Els altres autors inclosos en aquesta sèrie eren en Calderer, en Plàcid Vidal, en Xavier Viura i en Ribera i Rovira. En aquest recull de poemes es troben els titulats «El Noia», «El Capelló», «La Font del Xaró», «El Passeig del pont del Bisbe», «L'era del Cagón», «Les voltes de Casa Bas», «La bassa del molí», «La Font Cuitora», totes elles al·lusives a llocs i indrets tan familiars per als capelladins.

Per aquest llibre ens assabentem que en Costa i Pomés havia estat llorejant als Jocs Florals organitzats per la Societat «El Artesano» de Gràcia l'any 1912.

Hi ha en aquest volum una poesia escrita a la Presó Cel·lular el 29 d'abril del 1912. Es titula «Agraïment!» i és dedicada «a la senyora desconeguda que ha fet portar flors i un colom blanc a la presó».

No sé si a algun capelladí li diran res els noms d'Encarnació Gusí i Plà i Maria Muns. Els trobo com a mereixedors de sengles dedicatòries.

Aquest llibre fou imprès l'any 1914. Costa i Pomés tenia 40 anys.

Tres anys després, o sia el 1917, n'editava un altre titulat «Gloses i Irreverències», amb un pròleg de Josep Aladern. Josep Aladern es deia en realitat Cosme Vidal. Era germà d'en Plàcid Vidal suara citat fent companyia a en Costa i Pomés dins la biblioteca «Amor i Lletres». Plàcid Vidal és autor, entre moltes altres obres, de «Les Promeses Amigues», «Els Singulars Anècdotics» i «L'anhel cantaire». Cosme Vidal —o Josep Aladern, com es vulgui— fou un gran defensor de Mossèn Cinto. En el pròleg a «Gloses i Irreverències» de Costa i Pomés diu que el poeta capelladí «té una ànima de poeta de la natura, i que si la instrucció literària no li manqués i sabés sempre sostenir-se a aquesta altura de sentiments, claredat de visió i precisió de pintura, seria un poeta català d'una força tal, que per més que facin, jamai no hi podran arribar amb les seves fofes composicions, els pretensiosos poetes urbans».

El llibre és dedicat «Al predilecte amic en P. Vilalta Gras». Per a tenir idea de l'aire que es respira en aquest llibre, copiarem aquesta nota preliminar a la poesia «Al llop!»: «A la masia de Can Olivé de Cerdanyola, s'ha fet un dinar de comiat. El masover, el nostre bon amic Francesc Perramon, ha estat despatxat capciosament pel nou amo de la propietat, en Josep Feixó, pel motiu de professar i practicar les doctrines de la democràcia i el lliure pensament».

Tanquem el llibre i fem un pas enrera. Retornem altra volta a «Viscudes»

on els versos ens semblen més nets, més capelladins, més nostres:

«Fa un petó l'ombra infinida, a les cases escampades
i després del bes dolcíssim, entra el sol a Capellades...»

Suara dèiem que «de jove, havia col·laborat molt en algunes publicacions igualadines». Vet aquí una prova: Ens ha caigut a les mans un volum enquadernat que inclou «El Ateneo» des de l'any 1904 al 1911. En aquesta «revista mensual» publicada per l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera és troba una quantitat considerable de poemes del poeta capelladí.

Josep Costa i Pomés en aquella època tenia trenta anys. A aquesta edat, si es vol dir alguna cosa, ja hi ha temps d'haver-la dit i haver-la dit bé. D'acord que el català literari era encara balbucient. Fins el 1906 no se celebraria el Congrés de la Llengua Catalana. Pompeu Fabra i el seu Diccionari es trobaven lluny. Però ja feia dos anys que havia mort Verdaguer. La seva llavor era llançada i molts poetes l'havien recollit.

Costa i Pomés s'hauria pogut emmirallar en l'obra de poetes tan grans com Guimerà, Matheu, Costa i Llobera, Pagès de Puig, Apel·les Mestres, Casas i Amigó, etc.

Costa i Pomés tenia ànima de poeta, però li mancava preparació. Tirava massa al dret. Hauria pogut seguir la lliçó verdagueriana. Sobretot en el caire popular que tan plaent era a Costa i Pomés. Mes aquest, no estava per capellans. I, això no obstant, en aquella època, el ceptre de la categoria intel·lectual i poètica catalana estava en mans de sacerdots: Verdaguer, Colell, Torras i Bages, Costa i Llobera, Sardà i Salvany i tants d'altres!

Igualada, per no apartar-nos massa de Capellades, comptà amb un poeta seguidor de la petja verdagueriana Boloix i Canela.

Quina diferència entre l'obra d'aquest i la del poeta capelladí?

Les «Voladúries» d'en Boloix varen ésser publicades el 1903. I avui encara es llegeixen. Les d'en Costa i Pomés es publicaren l'any 1904. I avui no sabem per on agafar-les.

M'he entretingut a anar puntejant tots els números d'«El Ateneo» en els quals es publicà alguna poesia d'en Costa i Pomés. Les he llegit totes amb molta bona voluntat i he anat extraient aquells fragments que ens hauran de portar a valorar, si més no el sentiment, ja que no la traça.

I és que ésser poeta no vol dir pas saber fer rodolins.

La Primera es titula «Toc d'auca». Llegenda d'una noia enganyada que puja amb el seu fillet a l'ermita perquè l'ermità «com un pare de cor noble i bondados», s'apiada de la parella. Es curiós de veure com en Costa i Pomés, un home que diu que no creu, que pels seus escrúpols anomena Natura a Déu, aquí ens parla d'un ermità, del «primer toc de l'ennegrida campana», i fa dir a la protagonista del poema:

Cada matí quan el sol
els seus raigs primers escampa,
ens anirem a resar
dintre de l'ermita santa.

Costa i Pomés, home paradoxal, ens demostra en la seva obra una manca de preparació; però al mateix temps hi trobem un enfarfec de lectures mal païdes. Per una banda ens parla de Febo, de Morfeu i de les Muses, i per l'altra confessa ens el seus versos:

La meva llengua inculta et deu
l'aprendre de dir coses boniques.

I si per un cantó Josep Aladern en el pròleg a «Gloses i Irreverències» ens deia «que si la instrucció literària no li manqués» seria un poeta de molta força, per un altre, el senyor Josep Valls, de Capellades, ens conta una anècdota que ens presenta un Costa Pomés ben diferent. En una polèmica lingüística entre el mestre Don Leopold Ribot, home respectacle, impressionant per la seva barba i prestigi per la seva pedagogia, i el seu deixeble Costa i Pomés, resultà victoriós el deixeble.

Constants en la poesia de Costa i Pomés són el ressentiment, els desenganys i les ingratituds. Em recorda en aquest aspecte Mossèn Borràs, un altre poeta de la comarca. Per exemple: en trobar-se que li ha sortit un cabell blanc, diu que és per culpa de «la traïdoria d'un amic la ingratitud negra, malsana». I més endavant ens parlarà «del pes d'un desengany fill de l'Amor» i del «vent de la dissort». Dirigint-se a «un roser vell» escriurà:

Sublim missió la teva en aquesta vida
tan plena d'amargura i de dolor.

De tant en tant una quarteta d'imatge poètica ben trobada; però construïda amb poca traça:

i la boira s'hi bressola
mandrosa, pel verd del prat,
empolsant de perles líquides
les flors que el cel rosà.

O aquests altres versos del poema «De la vinya»:

Com la lloca que acotxa els polls febrosa
dessota de les ales,
el cep sota dels pàmpols malaltissos
duu la fruita madura, saborosa...

El poeta veu cada matí una «bonica teixidora» anar cap a la feina i al migdia la torna a veure com retorna del treball. La borra li ha nevat la caballera. I vet aquí, com a ell, tan àcrata com és, aquella dona amb el cap blanquinós, li fa:

la impressió d'una aureola
teixida dalt del cel.

A la seva filleta li dóna aquest «Consell» tot comparant-la amb un «trist

papelló»:

Ales de candor
t'aguanten, vigila-les
que entre els esbarzers
del món, no les perdis a tires.

Trobem una poesia dedicada «A la xamosa igualadina Paca Codorniu». Ignoro si es tracta d'una antiga parenta dels de la Impremta Codorniu d'Igualada. Segons en Josep Valls, de Codorniu en vivia un a Capellades, al carrer Major núm. 27. Una botiga de robes que en deien a cal Pere de les Vídues. Era repassador dels telers que treballaven particularment a les cases pels de can Guasch. A Terrassa en deïem «drapaires». Vol dir que feien drap. Ara, al mot se li dóna una altra accepció.

D'aquesta poesia dedicada «a la xamosa igualadina», titulada «El que li desitjo» n'he escollit aquests versos ben construïts:

L'he vist sols una vegada
i amb un sol cop de guaitar
ditzosa l'he reparada,
plena de vida, gemada,
com poncella en esclatar.

Algunes de les poesies publicades a la revista de l'Ateneu Igualadí, són dades a Capellades. En elles ens parla de «La Bassa del Molí», de «La Torra», del «Pla de la brossa», en altres al·ludeix al «Pont del Bisbe» i uns arbres extraordinaris que hi havia a la carretera entrant a Capellades i que la febre arborícola de fa uns anys féu desaparèixer. Aquell primer de febrer de 1908 en Costa i Pomés deia:

Els forasters ne queden
prendats de les dues files
de plàtans que porten a ma vila.

Considero que aquests versos són ben trobats:

Cobert d'un vel - degota el cel
borralls estarrufats de neu lleugera.

Hi ha una poesia titulada «Tèrbola», dedicada al seu «estimat amic Estanislau Viñau». Al senyor Valls no li semblà capelladí aquest cognom. Podria ésser un amic de l'Ateneu o un amic igualadí. Se'l troba junt a Sebastià Freixes i Aureli Rubio. Aquests tres amics també foren, com ell, empresonats pels fets de la Setmana Tràgica. A ells està dedicada la poesia «Gratitud» escrita a la «Presó del carrer d'Amàlia el 17 de setembre de 1909». Costa i Pomés era un enamorat de Capellades: en aquella «Tèrbola» suara citada es troben aquests dos versos:

Guaitat a vista d'ocell
tan bell que pareix mon poble.

El poema «Amorosa» també fou escrit «des de dins la presó».

Costa i Pomés, àcrata a l'estil de l'època, això no obstant, anomenava «santa» la terra, «sant» el treball i «santa» qualificà l'ermita en aquella poesia titulada «Toc d'auba».

A Capellades el 26 d'agost del 1910, Costa i Pomés escrivia una poesia titulada «Versos» i la dedicava a la «bonica senyoreta Zenobia Ferran». Més tard n'escrivia una altra «Per a la bonica capelladina Concepció Soterias i Ferrer», en la qual diu:

Capellades alegroia
¿qui no s'omplena de joia
i s'enamora de tu?...

El senyor Josep Valls, arxiu vivent de Capellades, em deia que ell no creia que la susdita Zenobia Ferran fos capelladina, i que la tal Concepció Soterias podia ésser filla de cal Soterons, taverna del carrer de la Canaleta darrera del Café Catalunya.

Vet aquí com, sense adonar-nos-en, hem fet un bon recorregut per l'obra d'en Costa i Pomés, un poeta gairebé desconegut, àdhuc al seu propi poble.

Al principi l'hem presentat amb certa cruesa. Després n'hem anat espigolant quelcom agradós. I és que, ni tot és bo en l'obra dels grans poetes, ni tot és dolent en la dels poetes menors.

ESPIGOLANT SUBTILESES AMB MONTSERRAT SEGUÉS

Amb el títol de «La insólita sencillez» en Josep Cruset a «La Vanguardia» del dia 14 de maig del 1969, dedicà un magnífic article al llibre de la igualadina Montserrat Segué, «ESPIGOLANT SUBTILESES», imprès pulcrament als tòrculs de Can Bas d'Igualada.

Dit i repetit és l'adagi: «Ningú no és profeta a la seva terra».

¿Com pot arribar a ésser un gran escriptor, orador, músic o poeta el noi de cal Cisquet, o una bona poetessa o cantatriu la filla de la Maria?

Al nostre poble nadiu només podem ésser això: «El noi de cal Cisquet» o la «noia de la Maria». O menys encara, si volem filar més prim: el nostre poble només podem ésser el xicot de «Cal Jan Xic», o de «Cal Nan», o la filla de «Cal Penitent». Perquè moltes vegades només som fills d'un renom.

¿Com pot ésser que aquell nap-buf que anava sempre amb els mocs als nas pugui ser aquell gran metge que fa aquelles cures miraculoses o aquell gran músic que aclamen Presidents i Reines?

Ens en fem creus. No ens ho acabem de creure.

Sembla mentida, però és així. Perquè hom es pugui fer un nom, ha de marxar lluny del seu poble.

Ara resulta que la Montserrat Segué ha escrit un llibre de poemes, del qual en parlen a «La Vanguardia». I aquesta circumstància, de cop i volta, ha fet que valoréssim el volum.

El poble ja el veia, ja, a les llibreries, però el cor no li deia de comprar-lo. —Són poesies de la Montserrat. Ja ens el regalarà!—.

I encara ens podem estendre més. Es trist haver-ho de reconèixer, però al nostre país, passat de quatre consagrats, els altres poetes, si volen veure la seva obra publicada, s'han de pagar ells l'edició, han de regalar els exemplars i dedicar-los amb frases estereotipades per arribar, moltes vegades, a haver de sofrir el terrible desengany d'anar un dia al mercat de llibres vells i trobar-se amb un dels seus llibres dedicat al senyor Tal, i comprovar que aquest ni s'havia pres la molèstia de tallar-ne les pàgines.

El fet d'haver triat l'obra de Montserrat Segué com a botó de tanca d'aquesta segona sèrie de poetes de la comarca de l'Anoia que hem anat analitzant i comentant en aquesta comunicació té dues motivacions. Primera: correspondre a la gentil dedicatòria. Segona: la tasca d'«espigolar subtileses» dins el llibre de la poetessa igualadina, n'ha estat d'allò més plaent.

Ara bé; judicar-lo ja em serà molt més difícil, i sobretot, després d'haver-ho fet meravellosament en Josep Cruset. Només puc fer-me subjecte actiu del títol de l'obra. Això és: ésser tan sols «l'espigoler». Anar posant en relleu aquells fragments que a mi m'han guanyat i fer-vos-en partícips.

Montserrat Segué, després d'un pròleg amarat de sinceritat, canta en el seu primer poema —premiat amb l'accèssit a l'Englantina d'Or als Jocs Florals de Sant Vicenç dels Horts—, la «Masia Catalana». D'aquí a pocs anys, aquests poemes semblaran fragments d'història, per no dir de mitologia; ja que al pas que anem, aviat, de masies a Catalunya, no en quedarà cap. Les grans autopistes, camps d'aviació i urbanitzacions —sobretot urbanitzacions— n'hauran esborrat al rastre. Si alguna en queda, la conservaran com una peça de museu etnològic, vestiran els estadants amb gec, barretina i faixa, i faran pagar l'entrada. Els ca-

talans sempre havíem criticat el minifundi dels gallecs i ens vanàvem del nostre Dret Català, sobretot de la institució sapientíssima de l'«hereu» que mantenia la propietat incòlume, engrandint-la moltes vegades, en casar-se. Ara però, molts hereus es poleixen la hisenda, cedint àdhuc el nom com a reclam propagandístic per a la venda de parcel·les. Es catalans, de mica en mica, hem anat caient també en el minifundi, però d'una manera encoberta. Ja tots som «hereus escam-pa», però passem per homes de negocis; dinàmics, vius. A la fi, però, víctimes i producte de la voràgine dels bitllets verds.

I aquella flaire de farina nova,
i la del vi, que puja del celler,
i l'àvia velleta que plega la roba,
asseguda al peu d'un ametller,

Tot haurà passat; tot haurà desaparegut, talment les estances de Can Senromà de Tiana, on les èpoques i les civilitzacions s'endevinen per les successives capes de cendra.

Dol, però no cal pas encaparrar-s'hi. No podem pas lluitar contra el temps. Potser val més fer com fa Monserrat Segué, quan ens diu:

Jo he tancat la porta,
he deixat la nit a fora.

Dins el mateix poema «Divagant en la nit», com una mena de confessió, l'autora ens diu:

mes el que sé de cert que no escriuré
és algun poema de paraules rebuscades
que per entendre'l hom si ha de trencar el cap;
més aviat serà algun vers senzill, ple de sinceritat,

Aquesta «senzillesa» i aquesta «sinceritat», —perquè Montserrat Segué «mai no escriuria res que no sentís realment» - han fet dir a Josep Cruset: «¿Resistiria la poesia dels darrers temps, en línies generals, sense entrar en detall, la prova de la sinceritat?». I encara una altra frase: «La increïble senzillesa dels seus poemes, m'han fet aquesta lenta tarda de diumenge, una suau companyia; m'han retornat la rotunda emoció que contenen les paraules perdurables...»

Retingueu aquestes frases d'en Cruset i recordeu-vos també que jo he dit que la feina d'anar «espigolant subtileses» se m'havia fet plaent. I a seguit llegiu a Joan Triadú, que en «La literatura catalana i el poble» us dirà com: «De la mateixa manera que l'orador brillant enlluerna, també certs aspectes del mester versístic atrauen i suggestionen; amaguen en realitat la buidor, el fons banal de l'home i de l'obra; vesteixen d'arts externes un engany vulgar. Si l'ingenu s'hi avé, què hi farem! Si l'home anomenat senzill s'hi entreté, per ell farà. Si s'hi emociona fins i tot el savi, és que es tracta d'un savi de bon cor. No hi ha res a dir. Ara bé, que al país, li sobren petits poetes i li falten pensadors, filòsofs i grans escriptors de teatre i de novel·la, és evident; que ningú no es pensi, doncs, haver fet gran cosa més que esplaïar-se ell mateix, dins les normes d'una elemen-

tal bona oriança, si amb els seus versos «clars» i sonsors ha entendrit un discreta clientela. Si ho ha fet amb humilitat, i sense rancor vers aquell o aquell altre poeta «difícil», Déu li ho pagui. Però si ha pretés d'especular amb «l'ànima del poble» és que ha pactat en el fons del seu cor amb un petit diable d'estar per casa».

Si no sabéssim que, quan Triadú va escriure aquestes ratlles, deu anys enre-ra, Montserrat Segué no tenia ni potser la idea de publicar el seu llibre, diríem que Triadú li garbellava el seu recull d'espigues amb un sedàs massa espès.

Perquè sigui'm perdonada la comparació: ja que en aquest «savi de bon cor» m'ha semblat veure-hi Josep Cruset: en aquest «ingenu», m'hi he vist jo. I en la personalitat d'aquest home «senzill», a la dona «senzilla» que així mateix s'autoqualifica Montserrat Segué.

Joan Triadú és dels que diuen que al poble català els poetes li han tocat massa el cor i que ja és hora que li facin treballar una mica el cervell.

Però jo, que «estic acostumat a llegir Verdaguer» —segons frase pejorativa d'un docte—, no he arribat encara als estrats de l'infern quadrivèrtex de la poesia, i potser, com en Josep Cruset —que segons diu ell ja n'està de tornada— necessito caure en el pecat de deixar-me «entendrir» i seduir per una poetessa, que no crec que hagi tingut la més mínima intenció de pactar amb cap «petit diable d'estar per casa».

I confesso que, quan cansat de la jornada, m'asseuré al jardí fitant al cel, m'agradarà recordar el llibre de Montserrat Segué

i creure que en les nits més estel·lades
les fades es banyen al torrent,

i durant uns moments voldré creure que

la vida llisca suaument sense palestra.

Segur que si Apel·les Mestres hagués llegit la poesia «Primavera» d'aquest volum, hauria subratllat aquests dos versos:

un aranyó s'ha enamorat d'una poncella
i li teixeix de núvia ric mantell.

Inspirat per la devoció que jo sentia pel meu, assenyalaria el poema «Recordant el pare», la darrera quarteta del qual m'ha semblat definitiva:

no sé si ha estat realitat o fantasia,
si ha sigut la rosada o el meu plor;
sols sé que he sentit la galta humida,
com si m'hi acabessin de deixar un petó.

Assenyalaria també «Recordant l'àvia» i «L'ombra de l'oncle», a causa de les tantes coses viscudes que em suggereixen:

Era ella la mà beneïda
que amb santa paciència m'anava peixant;
la mà que, manyaga,
pel camí clar i recte m'anava guiant.

Faria esment de la darrera estrofa de l'«Adéu a l'amic» curulla de ressons verdaguerians:

Els verds avets ens donen l'esperança
d'acampar junts altra volta dalt del Cel,
mes jo sento, bon amic, de tu enyorança,
i et voldria retrobar en algun estel.

Cal citar «A trenc d'aua», «Gos d'atura» i «Anem-anem», la més reeixida de tot el capítol de nadalenques:

i escamparem arreu la bona nova,
camí de casa, quan tornem cantant.

El poema «Verdaguer i la font», justifica per si sol que el llibre «Espigolant subtiletes» de Montserrat Segués figuri en la meua col·lecció verdagueriana.

Emotiva «Quan tu dorms», cançó de bressol dedicada al seu fill quan aquest complí el primer de la seva vida:

Quan tu dorms, del cel m'escapa
un estel enjogassat,
i baixa, fent cabrioles,
per dormir-se al teu costat.

Airosa «El camí dels meus somnis». Llàstima de no haver continuat amb el mateix ritme i la mateixa mètrica dels sis primers versos:

Camí dels meus somnis
jo anava fent via,
guardant per mí sola
les flors que hi collia,
d'humils violetes
n'anava fent poms...

Per acabar, compiarem una de les quartetes de la poesia dedicada a «Can Guilera». Aquella que diu:

Portem del sol de maig colrat el rostre,
a flor de llavi ens esclata la cançó,
passa l'oreig, la cull i se l'emporta
conreus enllà, perdent-se en l'horitzó.

No. No s'ha pas perdut la vostra cançó. Fins a mi ha arribat el ressò. I desitjo de tot cor, que molts d'altres també l'hagin oïda.